

УДК 657.6

ДРІК Ілля Андрійович

здобувач,

Дніпровський національний університет ім. О. Гончара

ORCID ID: 0000-0001-7722-7105

e-mail: drik.i@ef.dnu.edu.ua

БЄЛОЗЕРЦЕВ Василь Сергійович

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економічного моделювання, обліку та статистики

Дніпровський національний університет ім. О. Гончара

ORCID ID: 0000-0003-4191-9382

e-mail: belozertsev.v@ef.dnu.edu.ua

ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ У БІЗНЕСІ

Дана стаття розглядає поточний стан та тенденції розвитку світової економіки у найближчі роки. Проаналізовані та висвітлені головні виклики менеджменту з врахуванням сьогодишньої економічної ситуації, розглянуті кейси менеджерської діяльності на прикладі реальних компаній. Розглянуто питання ролі інформаційних систем, їх типів, переваг та обмежень у бізнесі. Здійснено авторське відображення перспектив розвитку менеджменту з використанням інформаційних систем.

Ключові слова: менеджмент, світова економіка, глобалізація, федеральна резервна система, ліквідність, криптосектор, залучений капітал, скорочення витрат, інформаційні системи, дані, інформація, продуктивність.

JEL classification: L20; M14; O31

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.239.245>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

З кожним десятиліттям кількість викликів та проблем в управлінні та менеджменті бізнесу збільшується прямо пропорційно з темпами економічного прогресу світової економіки. Ринковий тип економіки, властивий нині майже усім розвиненим країнам світу, при якому вплив держави на діяльність суб'єктів бізнесу є мінімальним, здебільшого заважав встановленню контролю й регуляції їх діяльності. З часом основним принципом економіки західних країн став «демократичний еволюціонізм», тобто поступове рішення проблем крок за кроком, на основі переговорів і консенсусу. Останні роки висвітлюють, що такий принцип вирішення проблем не встигає за бурхливими змінами в економіці викликаними як технологічними відкриттями, так і непередбачуваними подіями. У цих

обставинах великий пласт відповідальності за стабільність лягає на плечі менеджменту компаній, відповідно висвітлення сучасних викликів на реальному досвіді та аналіз використання інформаційних систем в бізнесі є актуальним.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання менеджменту, впровадження інформаційних систем у бізнесі та оцінки поточної економічної ситуації підіймали безліч науковців, як в Україні, так і за її межами. Дивлячись на те, що сучасні дослідження даної теми є вкрай актуальними, виділимо найбільш вагомі дослідження, серед яких: Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. [1], Шевченко Л. С. [2], Грицунов О. В. [3], Нікерсон Р [4], Дзюблюк О. В. [5].

3. ВИДЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Менеджмент та виклики з якими стикаються управлінці завжди було актуальною темою для досліджень та дискусій. Як було зазначено вище, сучасний стан економічного розвитку та події останніх років надають можливість до усестороннього аналізу теми менеджменту та інформаційних систем в даних умовах. Отже, питання актуальних проблем та викликів менеджменту у поточному становищі слугує основою даної статті.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз та висвітлення актуальних викликів менеджменту в умовах поточного стану світової економіки на основі прикладів реальних компаній та розкриття питання використання інформаційних систем у бізнесі.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Тенденція до щорічного прискорення світової економіки, зумовлена глобалізаційними процесами, технологічними відкриттями та непередбачуваними обставинами, ускладнює роботу бізнесу. Світова економіка планомірно рухається до рецесії, що передбачає хаос, посилення конкуренції, кризи та банкрутства багатьох компаній.

Обговорюючи економічний розвиток сучасного світу, необхідно також враховувати історичний підхід та вдосконалення світової

економіки. Однією з найпопулярніших теорій для аналізу економічної ситуації є хвилі Кондратьєва [6]. За даними Інституту корпоративних фінансів, ключовою ідеєю Кондратьєва є підхід глобального вдосконалення виробництва та сільського господарства, який задає довгострокову економічну хвилю на 50-60 років. Останнє десятиліття показує, що світова економіка проходить через ці хвилі набагато швидше: технологічні відкриття, роботизація, блокчейн, пандемії, несподівані війни та розвиток альтернативних джерел енергії демонструють динамічність та непередбачуваність сучасної економіки. У цій швидкозмінній та бурхливій ситуації робота управлінців набуває значно більшої відповідальності, тому вони стикаються з багатьма викликами та обмеженнями, про які йтиметься нижче.

Відповідальність за залучений капітал

Сучасний бізнес-менеджмент працює у швидкозмінній ситуації. У зв'язку з домінуванням долара та глобалізацією світової економіки, більшість ринків та компаній є взаємозалежними у виробництві та залежними від стану американської економіки, відповідно і від політики ФРС США. Останні кілька років, політика ФРС щодо підтримання стабільності всередині США з початком світової пандемії за рахунок надмірного друку коштів і, як наслідок, надмірної грошової маси на руках у населення та нульового рівня безробіття призвели до глобальної переоцінки корпоративних активів та їх ліквідності (рис. 1).

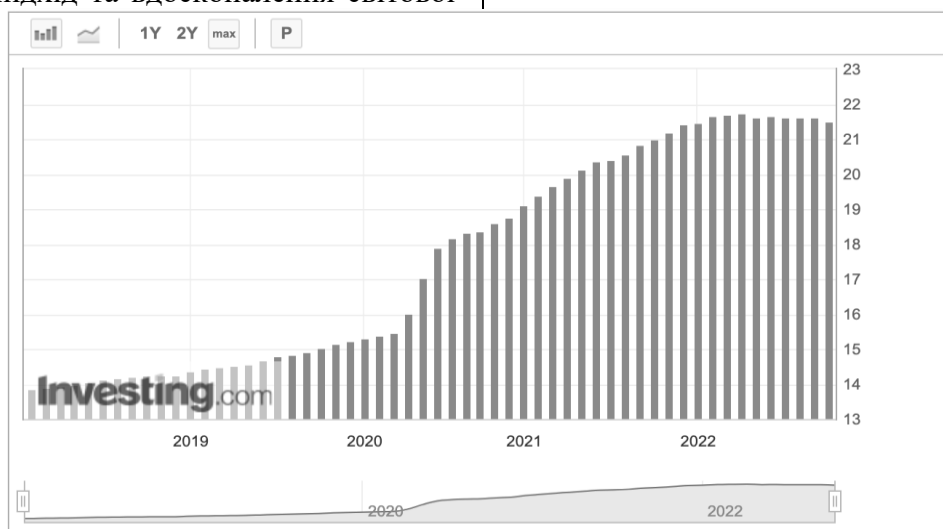

Рис.1. Грошова маса М2 долара США у трильйонах

Джерело: фінансовий статистичний сайт [7]

Послідовним наслідком цього стало зростання інфляції та підвищення ключових процентних ставок національними банками та

зменшення економічної активності, що стає індикатором початку рецесії (рис. 2).

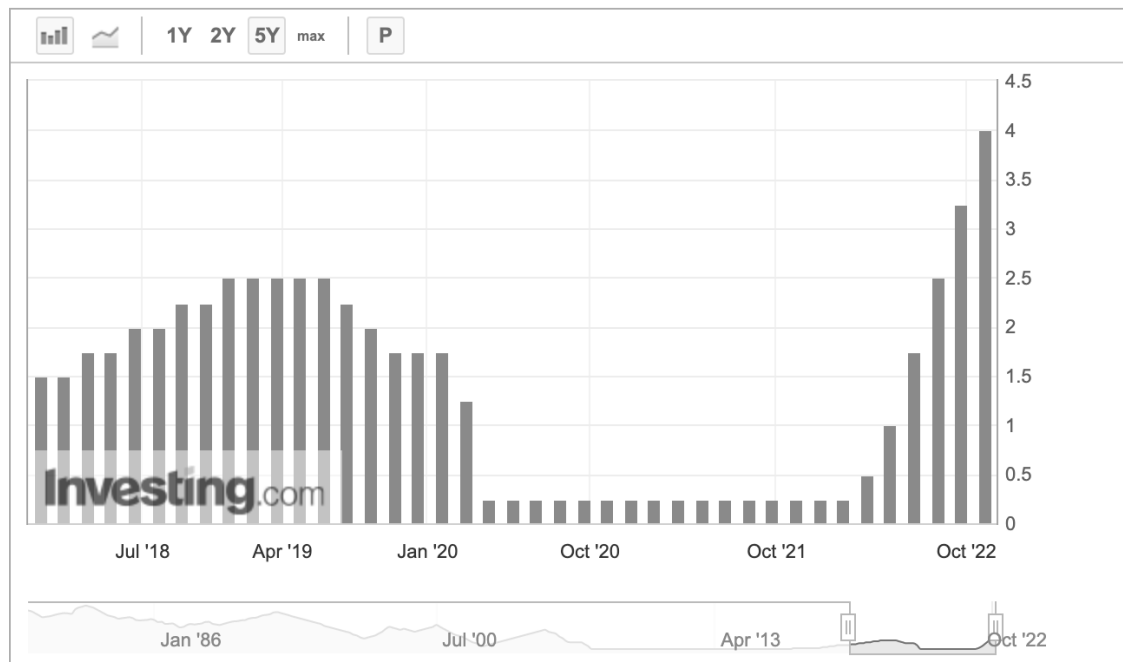

Рис. 2. Облікова ставка долара США

Джерело: фінансовий статистичний сайт [7]

В цих умовах компанії, які фактично не виробляли жодного продукту і були цифровою або крипто-бульбашкою, вже стикаються з конкуренцією за виживання, яка закінчується поглинаннями та банкрутствами деяких з них. Першими в цьому ланцюжку стають компанії з криптосектору.

Весь 2022 рік був оповитий підвищеною волатильністю на фінансових ринках. Якщо фондовий ринок, підкріплений звітами компаній і контролем регуляторів, планомірно йшов до зниження, викликаного ведмежими настроями, то криптосектор зазнав більших втрат. Криптовалюти, токени і про-валюти втратили більше 60% своєї капіталізації. Згідно зі звітом Д. Еванса, безпосередньою причиною став вибух terra, так званої стабільної монети, покликаної знизити волатильність ринку криптовалют за рахунок збереження фіксованої вартості протягом тривалого часу. Але на відміну від інших стабільних монет, terra не була прив'язана до стабільного резервного активу, такого як золото або долар. Замість цього, її стабільність базувалася на алгоритмах, пов'язаних з її сестринською криптовалютою, luna. Коли оцінка luna впала з 80 доларів на початку місяця до частки цента, terra

наслідувала її приклад. Коли користувачі почали продавати свої токени terra, що призвело до падіння ціни, менеджери цього проекту прийняли фатальне рішення випустити додаткові токени для підтримки стабільності монети, що збільшило емісію до трильйонів монет на ринку, що призвело до падіння ціни в сто тисяч разів. Інвестори втратили понад 10 мільярдів доларів, спроба реанімувати проект не мала успіху через повну недовіру керівництва.

Ще одним прикладом обвалу стало падіння біржі FTX на початку листопада 2022 року. Аналіз ситуації показує, що керівництво біржі також причетне до наслідків і втрат інвесторів шляхом приховування інформації від інвесторів і невідповідності до кризової ситуації. Обвал FTX стався протягом 10 днів у листопаді 2022 року. На другий день листопада CoinDesk опублікував сенсаційну новину, яка показала, що Alameda Research, квантова торгова фірма, якою також керує Бенкман-Фрід, мала позицію в FTT, рідному токени FTX, на суму 5 мільярдів доларів США. Звіт показав, що інвестиційна база Alameda також була в FTT, токени, винайдені її сестринською компанією, а не у фіатній валюті або іншій криптовалюти. Це

викликало занепокоєння у всій криптовалютній індустрії щодо нерозкритого кредитного плеча і платоспроможності компаній Бенкмана-Фріда. Цей випадок був схожий на історію краху компанії MF Global в 2011 році. MF Global був одночасно брокером та оператором ф'ючерсного ринку, також використовуючи кошти клієнтів. У традиційному світі фінансів це незаконно, але в світі криптовалют такого регулювання немає [8].

Технологічні гіганти, які демонстрували впевнене зростання у 2020-2021 роках, готують бізнес до нових умов глобальної рецесії. Прибутки, отримані технологічними компаніями завдяки збільшенню грошової маси М2 ФРС з 2020 року, поступово знижуються з початку поточного року (Додаток 1). Як наслідок, великі компанії ІТ-сектору адаптуються до нових реалій шляхом скорочення витрат. До цієї категорії відносяться скорочення персоналу, ліквідація збиткових підрозділів та зменшення інвестицій у нові проекти та стартапи, з чого впливає ретельна робота менеджменту над стабілізацією становища компаній як на ринку, так і всередині.

Виконавчий директор Amazon Енді Джасі очолює кампанію по скороченню витрат в технологічному гіганті і урізанню відділів компанії, які, за словами людей, знайомих з цим питанням, не приносили прибутку [5]. В рамках перегляду заходів щодо скорочення витрат керівництво Amazon уважно вивчає бізнес Alexa. Бізнес налічує понад 10 000 співробітників і є основним одержувачем інвестиційного капіталу, більш того, внутрішні документи показують, що в деякі останні роки підрозділ пристроїв Amazon, до якого входить Alexa, мав операційний збиток понад 5 мільярдів доларів на рік.

Іншим прикладом боротьби менеджерів зі скороченням витрат є Twitter. Ілон Маск звільнив понад 5 000 співробітників Twitter Inc., ще більше скоротивши штат, який вже скоротився за рахунок скорочень і звільнень у 2022 році. Нещодавно Маск попросив співробітників прийняти його "більш жорстку" версію компанії або піти. Маск використовує скорочення, щоб збалансувати решту робочої сили і скоротити витрати компанії. На додаток до скорочень у відділах продажів, розробників та інших відділах, була

також скорочена команда з прав людини. В результаті агресивної політики скорочення штату, керівник відділу з прав людини в ООН Фолькер Тюрк написав відкритого листа з проханням забезпечити дотримання прав людини в роботі Twitter. Окрім загального інтересу громадськості, цей лист також став прецедентом звернення ООН до окремої людини, а не держави. Водночас, дії нового керівництва Twitter були підтримані інвесторами на фондовому ринку і вартість акцій компанії не пішла вниз, незважаючи на похмурі прогнози.

Як зазначалося вище, сьогодні менеджмент впливає на суспільні настрої, фінансові ринки та довіру інвесторів у різних країнах. Ілон Маск, який не так давно придбав Twitter, раніше відзначився в цій же соціальній мережі великою кількістю спекулятивних твітів, які впливали на ціни активів, криптовалют та індексів. Найбільш резонансним випадком став твіт Маска про бажання купити акції Tesla по \$420 за штуку і готовність перетворити компанію в приватну. За повідомленням прес-служби Комісії з цінних паперів і бірж США, Ілон Маск сплатив штраф у розмірі \$20 млн і вийшов з ради директорів Tesla [9].

Повертаючись до справи FTX, ще одним важливим фактором став тиск з боку керівника найбільшої криптовалютної біржі Binance Чанпенг Чжао, який оголосив про продаж монет FTX і відмову від покупки ризикованого активу за кілька днів до оголошення про банкрутство, що викликало масовий попит на продаж активу з боку користувачів. Ці повідомлення також були поширені Twitter, після чого КЦП також заявила, що перевірить його твіти на предмет спекуляцій.

Підсумовуючи, слід зазначити, що менеджери, які є медіа-інфлюенсерами можуть маніпулювати та впливати на фінансові ринки, настрої акціонерів та спекуляції, з чого впливає ще одна проблема у вигляді контролю за діями менеджменту через ризик бути перевіреними та звинуваченими комісією з цінних паперів.

Загально визнано, що технології відіграють значну роль не тільки в житті кожної людини, культурі та розвитку країн світу, але й мають суттєвий вплив на розвиток бізнесу. Інформаційні системи є важливою

частиною технологій, які використовуються в операційних та управлінських процесах в сучасному бізнесі. Враховуючи вищевикладене, проблеми сучасного менеджменту розглянуті у розділі 1, ми розглянемо деякі актуальні питання про використання інформаційних систем у бізнесі сьогодні.

Інформаційні системи (далі по тексту - ІС) надають бізнесу декілька важливих переваг. Комп'ютери є швидкими і точними, вони обробляють великі обсяги даних.

Однією з головних переваг використання інформаційних систем є якість інформації. ІС дає змогу обробляти та зберігати значно більші масиви інформації, відобразити дані у більш зручному вигляді, що дає змогу її використовувати набагато швидше і якісніше.

Ще однією перевагою інформаційних систем є покращення обслуговування. Покращення обслуговування означає, що клієнти можуть бути залучені до певного бізнесу завдяки його сервісу. Багато людей звикли очікувати комп'ютеризованих послуг, і деякі види бізнесу не можуть конкурувати без них.

Крім цього, інформаційні системи підвищують КПД. Продуктивність пов'язана з тим, наскільки люди можуть виконати більше роботи за певний час. Використовуючи ІС, люди можуть виконати більше роботи за певний проміжок часу, ніж вони могли б зробити, якби у них не було таких систем. Підвищення продуктивності означає, що бізнес витрачає менше коштів на надання своїх товарів та послуг. Ця економія витрат знижує собівартість і відповідно збільшує прибуток бізнесу.

Існує кілька способів класифікації різних типів інформаційних систем.

Перший спосіб стосується кількості людей, які працюють з певною системою, другий - за метою використання. Описуючи ІС за впливом на роботу різної кількості людей, можна виділити два її типи: Індивідуальні та Групові інформаційні системи.

Індивідуальні ІС спрямовані на роботу однієї людини, як приклад індивідуальної або персональної інформаційної системи можна навести систему фінансового аналізу, яка використовує електронні таблиці на

персональному комп'ютері або систему обробки текстів.

Групові ІС впливають на деяку групу співробітників, які працюють разом. Прикладом може служити система електронної пошти або система обміну інформацією у відділі продажів.

Говорячи про другий спосіб класифікації ІС, можна виділити два її різновиди: оперативну та керовану. Операційні поділяються на чотири підтипи (назва - конкретне завдання):

- Спеціалізована обробка – операційні системи;

- Системи обробки транзакцій – обробка бізнес-транзакцій;

- Системи управління процесами – управління процесами;

- Enterprise Collaboration Systems – взаємодія між командою та робочою групою.

Керовані також поділяються на чотири підтипи:

- Управлінські ІС – попередньо встановлена звітність для менеджерів;

- Системи підтримки прийняття рішень – інтерактивне прийняття рішень;

- Виконавчі ІС – інформація, призначена для виконання завдань;

- Спеціалізовані системи обробки.

А також: Експертні системи – фасад експертної ради для прийняття рішень; Системи управління знаннями – управління організаційною територією; Стратегічні ІС – підтримка конкурентних переваг; Функціональні бізнес-системи – підтримка основних бізнес-функцій[.

Інформаційні системи мають певні недоліки та обмеження. Одним з недоліків інформаційних систем є втрата даних між функціями та службами всередині організації. Значна частина інформації зникає через відсутність переходів або існування різних бар'єрів між каталогами комп'ютерних систем. Також втрата частини даних може бути пов'язана з низькою поінформованістю користувачів, які через брак знань та досвіду не можуть перевірити той чи інший показник.

Наступним недоліком може бути бажання маніпулятивно приховати певну інформацію, як один із кейсів, що був розглянут у розділі 1. Міжособистісні стосунки окремих працівників можуть слугувати викривленню

певних баз даних, що може негативно вплинути на них у майбутньому. А інформаційна система не зможе здогадатися про некоректність введеної інформації. Крім того, серйозним обмеженням можна назвати де-які труднощі в удосконаленні інформаційних систем та значний час, який це займає.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Під час написання даної статті, нами було розглянуто тему: «Виклики сучасного менеджменту. Інформаційні системи у бізнесі». За час дослідження було виконано увесь перелік задач, тому можна підсумувати, що мета роботи досягнута. Отримані наступні результати:

Поточна економічна ситуація може слугувати індикатором рецесії та хаосу в економіці в найближчі роки. Порівняння поточної ситуації з хвилями Кондратьєва показує, наскільки динамічною є поточна економічна ситуація, і що вона має тенденцію до ще більшого прискорення.

Роль менеджменту в цих умовах набуде ще більшої відповідальності та викликів, серед яких головні: відповідальність за

залучений капітал, скорочення витрат, вплив менеджерів на ринок.

Також було розглянуто питання використання інформаційних систем у бізнесі та отриманні наступні результати:

1. Інформаційні системи є невід'ємною частиною операційної діяльності та управління в сучасному бізнесі.

2. ІС дають можливість оперувати інформацією набагато краще і швидше завдяки поліпшеному сервісу і підвищенню продуктивності.

3. Існують різні способи класифікації інформаційних систем за різними завданнями та різною кількістю людей, які з ними працюють.

4. Основні недоліки ІС: можливість приховати деяку інформацію, втрата даних між функціями та сервісами, труднощі в їх удосконаленні та розвитку.

Розглянувши кожне з вихідних питань, ми вважаємо, що у проведеній роботі ми зуміли знайти відповідь до кожного з поставлених питань. Проаналізувавши кожний з розділів, ми прийшли до того, що тема менеджменту та інформаційних систем є актуальною та надзвичайно обширною, що надає можливість для постійного вивчення та аналізу нових даних, які можуть бути розглянуті в наступних роботах автора.

Література

1. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017 р. 252 с.
2. Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Макуха С. М.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Шевченко Л. С. Менеджмент : навчальний посібник. Х. : Право, 2013. 216 с.
3. Грицунов О. В. Інформаційні системи та технології: навч. посіб. для студентів за напрямом підготовки «Транспортні технології» Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2010. 222 с.
4. Нікерсон Р.К. Інформаційні системи в бізнесі: навчальний посібник. Нью-Делі: Prentice Hall of India, 2002. 282 с.
5. Дзюблюк, О. В. Антикризові заходи монетарної політики ФРС США: національні особливості і глобальні перспективи. Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє : щорічник / за ред. М. В. Лазаровича. - Тернопіль : ТНЕУ, 2014. Вип. 19 ; Ч. 1. С. 25-34.
6. Інститут корпоративних фінансів. Цикли Кондратьєва. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/kondratieff-wave/>
7. Investing.com. Фінансова платформа, статистичне джерело, новинний сайт. URL: <https://www.investing.com>
8. Дворніков В. Історія "класичного фінансового шахрайства". Чим крах FTX нагадує падіння Enron. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thebell.io/istoriya-klassicheskogo-finansovogo-moshennichestva-chem-krakh-ftx-napominaet-padenie-enron>
9. Комісія з цінних паперів США. Прес-реліз. Ілон Маск врегулював звинувачення SEC у шахрайстві. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.sec.gov/news/press-release/2018-226>

References

1. Shkilniak M. M., Ovsianiuk-Berdadina O. F., Krysko Zh. L., Demkiv I. O. (2017) Menedzhment: Navchalnyi posibnyk. Ternopil: Krok.
2. Shevchenko L. S., Hrytsenko O. A., Makukha S. M (2013); za zah. red. d-ra ekon. nauk, prof. Shevchenko L. S. Menedzhment : navchalnyi posibnyk. Kh. : Pravo,
3. Hrytsunov O. V.(2010) Informatsiini systemy ta tekhnolohii: navch. posib. dlia studentiv za napriamom pidhotovky «Transportnitekhnolohii»; Khark. nats. akad. misk. hosp-va. Kh.: KhNAMH.
4. Nikerson R. C. (2002) Informatsiiny systemy v biznesi: navchalnyi posibnyk. Niu-Deli: Prentice Hall of India.
5. Dziubliuk, O. V. (2014) Antykryzovi zakhody monetarnoi polityky FRS SShA: natsionalni osoblyvosti i hlobalni perspektyvy. Ukrainska nauka : mynule, suchasne, maibutnie : shchorichnyk / za red. M. V. Lazarovycha. Ternopil : TNEU, Vyp. 19 ; Ch. 1. S. 25-34.
6. Instytut korporatyvnykh finansiv. Tsykly Kondratieva. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/kondratieff-wave/>
7. Investing.com. Finansova platforma, statystychni dzherelo, novynnyi sait. url: <https://www.investing.com>
8. Dvornikov V. Istoriia "klasychnoho finansovoho shakhraistva". Chym krakh FTX nahaduie padinnia Enron. URL: <https://thebell.io/istoriya-klasychnoho-finansovoho-moshennichestva-chem-krakh-ftx-napominaet-padenie-enron>
9. Komisiia z tsinnykh paperiv SShA. Pres-reliz. Ilon Mask vrehuliuvav zvyuvachennia SEC u shakhraistvi. URL: <https://www.sec.gov/news/press-release/2018-226>

Abstract

DRIK Illia, BIELOZERTSEV Vasyl
Challenges of modern management. Information systems in business

With each decade, the number of challenges and problems in business administration and management increases in direct proportion to the rate of economic progress of the world economy. The market type of economy, characteristic of almost all developed countries of the world today, in which the influence of the state on the activities of business entities is minimal, mostly prevented the establishment of control and regulation of their activities. Over time, the main principle of the economy of Western countries became "democratic evolutionism", that is, the gradual solution of problems step by step, based on negotiations and consensus. Recent years have shown that this principle of solving problems does not keep up with the rapid changes in the economy caused by both technological discoveries and unforeseen events. In these circumstances, a large layer of responsibility for stability falls on the shoulders of company management, accordingly, the coverage of modern challenges based on real experience and the analysis of the use of information systems in business is relevant.

This article examines the current state and trends of the world economy in the coming years. The main challenges of management are analyzed and highlighted taking into account the current economic situation, cases of management activities on the example of real companies are considered. The role of information systems, their types, advantages and limitations in business are considered. The author's reflection of the prospects of management development with the use of information systems is carried out.

Keywords: *management, world economy, globalization, federal reserve system, liquidity, crypto sector, raised capital, cost reduction, information systems, data, information, productivity*

Стаття надійшла до редакції 11.02.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Дрік І., Белозерцев В. Виклики сучасного менеджменту. Інформаційні системи у бізнесі. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 239-245.

Drik I., Bieozertsev V. (2023) Challenges of modern management. Information systems in business. *Innovation and Sustainability*, № 1, pp. 239-245.